

מסכת אבות

מהדורת אינטרנט מעוצבת בידי יהודה איזנברג

פרק ה

(א)

בעשרה מאמרות נברא העולם.

ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות?
אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות;
וליתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות.

(ב)

עשרה דורות מאדם ועד נח

להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין,
עד שהביא עליהם את מי המבול.

עשרה דורות מנח ועד אברהם

להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין,
עד שבא אברהם וקיבל שכר כולם.

(ג)

עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם,
להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום.

(ד)

עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים.

(עשר מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים ועשר על הים).

עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום ברוך הוא במדבר.

שנאמר (במדבר יד): וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי.

(ה)

עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש.

לא הפילה אשה מריח בשר הקודש;

ולא הסריח בשר הקודש מעולם;

ולא נראה זבוב בבית המטבחים;

ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים;

ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה;
 ולא נצחה הרוח את עמוד העשן;
 ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים;
 עומדים צפופים ומשתחווים רווחים;
 ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם;
 ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים.

(ו)

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות;
 ואלו הן:

פי הארץ;
 ופי הבאר;
 ופי האתון;
 והקשת;
 והמן;
 והמטה;
 והשמיר;
 והכתב והמכתב;
 והלוחות.

ויש אומרים, אף המזיקין,

וקבורתו של משה,
 ואילו של אברהם אבינו.

ויש אומרים, אף צבת בצבת עשויה.

(ז)

שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם.

חכם אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין,
 ואינו נכנס לתוך דברי חברו,
 ואינו נבהל להשיב,
 שואל כענין ומשיב כהלכה,
 ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון,
 ועל מה שלא שמע, אומר 'לא שמעתי',
 ומודה על האמת.

וחלופיהן בגולם.

(ח)

שבעה מיני פרעניות באין לעולם על שבעה גופי עבירה.
 מקצתן מעשרין ומקצתן אינן מעשרין,
 רעב של בצרת באה, מקצתן רעבים ומקצתן שבעים.
 גמרו שלא לעשר, רעב של מהומה ושל בצרת באה.

ושלא ליטול את החלה, רעב של כליה באה.
 דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין,
 ועל פרות שביעית.
 חרב באה לעולם על עיני הדין, ועל עיוות הדין,
 ועל המורים בתורה שלא כהלכה.

(ט)

חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא, ועל חלול השם.
 גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכות דמים,
 ועל השמטת הארץ.

בארבעה פרקים הדבר מתרבה:
 ברביעית, ובשביעית ובמוצאי שביעית ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה.
 ברביעית, מפני מעשר עני שבשלישית.
 בשביעית, מפני מעשר עני שבששית.
 ובמוצאי שביעית, מפני פרות שביעית.
 ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה, מפני גזל מתנות עניים.

(י)

ארבע מדות באדם.

האומר:

שלי שלי ושלך שלך, זו מדה בינונית. ויש אומרים, זו מדת סדום.
 שלי שלך ושלך שלי, עם הארץ.
 שלי שלך ושלך שלך, חסיד.
 שלי שלי ושלך שלי, רשע.

(יא)

ארבע מדות בדעות.

נוח לכעוס ונוח לרצות, יצא שכרו בהפסדו,
 קשה לכעוס וקשה לרצות, יצא הפסדו בשכרו.
 קשה לכעוס ונוח לרצות, חסיד.
 נוח לכעוס וקשה לרצות, רשע.

(יב)

ארבע מדות בתלמידים.

מהר לשמוע ומהר לאבד, יצא שכרו בהפסדו.
 קשה לשמוע וקשה לאבד, יצא הפסדו בשכרו.
 מהר לשמוע וקשה לאבד, חכם.
 קשה לשמוע ומהר לאבד, זה חלק רע.

(יג)

ארבע מדות בנותני צדקה.

הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים, עינו רעה בשל אחרים.
 יתנו אחרים והוא לא יתן, עינו רעה בשלו.
 יתן ויתנו אחרים, חסיד.
 לא יתן ולא יתנו אחרים, רשע.

(יד)

ארבע מדות בהולכי לבית המדרש.
הולך ואינו עושה, שכר הליכה בידו.
עושה ואינו הולך, שכר מעשה בידו.
הולך ועושה, חסיד.
לא הולך ולא עושה, רשע.

(טו)

ארבע מדות ביושבים לפני חכמים.
ספוג, ומשפך, משמרת, ונפה.
ספוג, שהוא סופג את הכל.
משפך, שמכניס בזו ומוציא בזו.
משמרת, שמוציאה את היין וקולטת את השמרים.
ונפה, שמוציאה את הקמח וקולטת את הסלת.

(טז)

כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר, בטלה אהבה.
ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם.
איזו היא אהבה התלויה בדבר, זו אהבת אמנון ותמר.
ושאינה תלויה בדבר, זו אהבת דויד ויהונתן.

(יז)

כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקים.
ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקים.
איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי.
ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

(יח)

כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו.
וכל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה.
משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו,
שנאמר (דברים לג), צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל.
ירבעם חטא והחטיא את הרבים, חטא הרבים תלוי בו,
שנאמר (מלכים א טו), על חטאות ירבעם (בן נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל.

(יט)

כל מי שיש בידו שלושה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו.
ושלושה דברים אחרים, מתלמידיו של בלעם הרשע.
עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו.
עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע.
מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע.
תלמידיו של אברהם אבינו, אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא,
שנאמר (משלי ח), להנחיל אהבי יש, ואצרתיהם אמלא.
אבל תלמידיו של בלעם (תהלים נה), ואתה אלהים תורידם לבאר שחת,
אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

(כ)

יהודה בן תימא אומר:

הוי עז כנמר;
וקל כנשר;
ורץ כצבי;
וגבור כארי

לעשות רצון אביך שבשמים.

הוא היה אומר:

עז פנים לגיהנם;
ובושת פנים לגן עדן.

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתבנה עירך במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך.

(כא)

הוא היה אומר:

בן חמש שנים למקרא;
בן עשר למשנה;
בן שלוש עשרה למצות;
בן חמש עשרה לתלמוד;
בן שמונה עשרה לחופה;
בן עשרים לרדוף;
בן שלושים לכוח;
בן ארבעים לבינה;
בן חמישים לעצה;
בן שישים לזקנה;
בן שבעים לשיבה;
בן שמונים לגבורה;
בן תשעים לשוח;
בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם.

(כב)

בן בג בג אומר:

הפוך בה והפוך בה, דכולא בה.
ובה תחזי, וסיב ובלה בה, ומנה לא תזוע, שאין לך מדה טובה הימנה.

בן הא הא אומר:

לפום צערא אגרא.

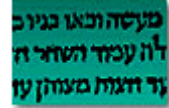
חזרה לתוכן הראשי

חזרה לאחשבת ישראל

חזרה לתוכן ספרות

חזרה לתוכן תושב"ע